

Professionalisering kleuterteam rond
screenen en signaleren CSF
Basisschool Scheppers Wetteren

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Voorbeeldpraktijk VBS Scheppers

1. Identificatie van de voorbeeldpraktijk

Professionaliseren van kleuterleerkrachten betreffende Cognitief Sterk Functioneren (CSF) op vlak van screenen en signaleren.

1.1. Fase van het zorgcontinuüm

Alle fases van het zorgcontinuüm worden in dit professionaliseringstraject screenen en signaleren opgenomen.

2. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

2.1. Doelgroep

Wie behoort tot (uiteindelijke) doelgroep van de praktijk?

Bij het professionaliseren van ons leerkrachtenteam richtten we ons in eerste instantie op onze kleuterleerkrachten, met als uiteindelijk doel om de kleuters die cognitief sterk functioneren sneller te identificeren en de meest geschikte begeleiding kunnen bieden.

Zijn er intermediaire doelgroepen? Zo ja, welke?

Onze intermediaire groep bestond uit de leerkrachten van onze lagere school die we eerst geprofessionaliseerd hebben rond CSF. Het was zeer waardevol om enkele experts in cognitief sterk functioneren binnen ons team te hebben zodat zij hun kennis en expertise konden doorgeven aan het kleuterteam. Door de kennis en vaardigheden van het volledige team te vergroten, kunnen we meer sterke leerlingen bereiken en hen de ondersteuning bieden die ze nodig hebben.

Hoe wordt bepaald welke personen tot de doelgroep behoren?

In de lagere school werd al geruime tijd een visie en sterk beleid rond CSF ontwikkeld en gevoerd. Hierdoor zijn er verschillende leerkrachten die zeer bekwaam zijn in het signaleren van en passend onderwijs bieden aan cognitief sterke leerlingen. Om deze reden heeft ons beleidsteam besloten om de professionalisering op dit moment niet te verplichten voor alle leerkrachten in de lagere school.

Sinds 2021 werden er, door onze CSF-coördinator, tweemaandelijks op personeelsvergaderingen sessies gegeven rond CSF-thema's voor het hele schoolteam. Daar wij al enkele jaren een sterk beleid

voerden rond cognitief sterk functioneren in onze lagere school merkten we op dat bepaalde CSF-kinderen (gesignaleerd in de lagere school, door ouders of door externen) niet eerder opgemerkt werden door ons kleuterteam. Door met onze kleuterleerkrachten hierover in gesprek te gaan, concludeerden ook zij dat er onvoldoende expertise aanwezig was op het gebied van cognitief sterk functioneren en dat er nood was aan een verankerd CSF-beleid in de kleuterschool. Doordat de behoefte aan professionalisering rond CSF groter werd, besloten we om tijdens de personeelsvergaderingen op een coöperatieve manier met het kleuterteam rond de verschillende thema's van CSF aan de slag te gaan. We startten dit jaar met het thema screenen en signaleren en namen daar een schooljaar de tijd voor. Deelname aan deze sessies was dan ook verplicht voor alle leden van het kleuterteam. Onze CSF-werking is geborgen in onze kwaliteitskaart ¹CSF. Deze wordt structureel 1 keer per jaar tijdens een personeelsvergadering overlopen en waar nodig aangepast. Ook nieuwe leerkrachten hebben toegang tot deze kwaliteitskaart en binnen onze uren aanvangsbegeleiding wordt structureel tijd gemaakt om de kwaliteitskaarten CSF verder met hen op te nemen.

Betrokkenheid doelgroep

De ambitie van het kleuterteam was om de huidige praktijk en het beleid rond CSF onder de loep te nemen onder begeleiding van onze CSF-coördinator. Dit om op basis van de opgedane ervaringen en wetenschappelijke literatuur te kijken wat werkte op onze school en waar we onze aanpak nog effectiever konden maken. We vertrokken vanuit een bevraging om de beginsituatie in kaart te brengen. We betrokken onze kleuterleerkrachten heel actief door in te zetten op collectieve samenwerking, door hen 'ownership' te geven, door een procesgerichte focus voorop te houden en hen individueel te begeleiden waar nodig. Dit hebben we als een grote meerwaarde mogen ervaren.

2.2. Doel

Hoofddoel

Het kleuterteam professionaliseren door een eenduidig en verankerd beleid rond screenen en signaleren bij kleuters te ontwikkelen.

Subdoelen

1. Kansen, werkpunten en verbeterpunten in kaart brengen rond screenen en signaleren in onze kleuterklassen.
2. Verhogen van kennis en vaardigheden rond screenen en signaleren bij leerkrachten, en dit vanuit de leerkenmerken van CSF
3. Ontwikkelen van hulpmiddelen en protocollen om tot signaleren van CSF-kleuters te komen.
4. Verbeteren van samenwerking en communicatie binnen het kleuterteam.
5. Bieden van individuele begeleiding en ondersteuning bij het screenen en signaleren.
6. Bewaken en evalueren van het signaleringsbeleid

¹ Kwaliteitskaart CSF zie bijlage 9

7. Betrekken van ouders

2.3. Aanpak

Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk

Subdoelen	Actie	Wanneer	Verantwoordelijk
	1.Voorstellen prioriteitenplan CSF en opzet Ankerschool verduidelijken aan team	Personeelsvergadering september en oktober	CSF-coördinator
1	2.Beginsituatie in kaart brengen + leerkenmerken CSF kennen	pv december	CSF-co en kleuterteam
1 en 3	3.Analyse beginsituatie bespreken + acties aan koppelen	pv november	CSF-co en kleuterteam
1,2,4,5	4.Voortak signaleringskenmerken	december	CSF-co en kleuterteam
1,2,3,4,5	5.Eigen signaleringslijst uitwerken	pv januari	CSF-co en kleuterteam
1,2,3,4,5	6.Uitwerken vragen kindcontacten rond CSF	januari	CSF-co met input kleuterteam
1,2,3,4,5,6	7.Evalueren eigen screeningslijst + voorlopig stappenplan creëren	pv februari	CSF-co en hele kleuterteam
1,4,5,7	8.Introduceren omgekeerd oudercontact + voortak	pv maart	CSF-co
1,2,3,4,5,6	9.Stappenplan signaleren vormgeven + Beslissingsboom CSF bespreken	pv april	CSF-co en hele kleuterteam
1,2,3,4,5,6,7	10.Formulieren omgekeerd oudercontact + Brieven info ouders maken	pv mei	CSF-co en hele kleuterteam
6	11.Verankeren in kwaliteitskaart	juni	CSF-co
1,4,6	12.Evalueren, bijsturen en borgen signaleringsbeleid CSF-kleuters	Schooljaar 2024-2025 (zie prioriteitenplan CSF 2024-2025)	CSF-co en kleuterteam

Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk

Omdat wij het essentieel vonden ons beleid te integreren in het bredere zorgbeleid van de school, werkten wij structureel in plaats van ad hoc. We hebben het CSF-signaleringsbeleid voor kleuters geoptimaliseerd door hiervoor, o.l.v. de CSF-coördinator (CSF-co), bewust de tijd te nemen tijdens elke personeelsvergadering.

1.Voorstellen prioriteitenplan CSF

Op onze school werken we met kwaliteitskaarten. Op deze manier kunnen de leerkrachten in één oogopslag alle relevante informatie terugvinden en wordt er geborgen wat belangrijk is. Ook de kwaliteitskaart CSF wordt tussentijds geëvalueerd zodat we op deze wijze de PDCA-cirkel doorlopen. Vanuit zo'n evaluatie werd het nieuwe prioriteitenplan CSF opgesteld en toegelicht aan het leerkrachtenteam.

2.Beginsituatie in kaart brengen (Bijlage 1) + leerkenmerken CSF kennen

Onze CSF-co stelde een vragenlijst op om een beginsituatie te schetsen van signalering CSF. Door middel van een rubricsformulier werd gevraagd in hoeverre de items rond signaleren gerealiseerd zijn en er belang aan gehecht werd. We bekeken met het kleuterteam de opvolglijsten van CSF-kinderen (lager) en zagen welke leerlingen pas in de lagere school gesignaleerd werden. Zo concludeerden we o.a. dat anderstaligen of SES-kinderen soms niet gesignaleerd werden in de kleuterschool. Via een placematwerkvorm werd ook gepolst naar de voorkennis van de leerkenmerken. Dit werd aangevuld met een theoretisch leermoment (sessie rond screenen en signaleren zoals deze aan de lerende netwerken gegeven wordt).

3.Analyse beginsituatie bepreken + acties aan koppelen (Bijlage 2)

Met het hele team werd een analyse gemaakt van de beginsituatie. We stelden vast dat er aan alle items rond signaleren belang werd gehecht. Verder brachten we onze implementaties, verbeterkansen en toekomstige acties in kaart. Tijdens daaropvolgende personeelsvergaderingen van dat schooljaar namen we telkens 1 uur de tijd om onze acties verder te verbeteren of uit te werken.

4.Voortak signaleringskenmerken

Uit de bespreking van de beginsituatie-analyse bleek dat de huidige methodes te beperkt zijn. Het team was het erover eens dat er geen 'ideale', gebruiksvriendelijke lijst bestaat: deze was vaak te complex, niet bestemd voor kleuters, te uitgebreid of te beknopt. Er was geen eenduidigheid in de aanpak. Het team wou daarom een eigen screeningslijst opstellen die beter aansluit op de behoeften en gebruiksvriendelijker is voor iedereen die ermee werkt. Om dit te verwezenlijken heeft de CSF-coördinator het team een voortak gegeven.

Het team heeft de bestaande screeningslijsten kritisch gelezen en geanalyseerd. Hierbij dienden de kenmerken gerubriceerd te worden volgens voor hen relevante categorieën, zoals cognitieve leerkenmerken, taal, gedrag, fysieke kenmerken en sociale aspecten. Vervolgens moesten ze aangeven hoe belangrijk ze elk van deze kenmerken vonden. Tot slot schrapten we wat niet van toepassing of minder relevant was.

5.Eigen signaleringlijst uitwerken (Bijlage 3)

Tijdens een volgende personeelsvergadering werden de voorbereidingen van de leerkrachten besproken en geëvalueerd. Dit resulteerde in een gestructureerde eigen observatielijst, waarin duidelijk onderscheid werd gemaakt tussen de belangrijkste cognitieve leerkenmerken en de niet-cognitieve signalen. Deze lijst helpt om de noden van de kleuters beter in kaart te brengen en een passende begeleiding te bieden.

De hele opzet van deze oefening was bedoeld als middel om de professionele kennis van leerkrachten te versterken. Doordat de leerkrachten de lijst zelf hebben ontworpen, zijn ze nu zeer vertrouwd met de signaleringskenmerken. Mogelijks hebben ze de lijst nu minder nodig, omdat ze zich de kennis door deze oefening eigen hebben gemaakt. De afspraak werd gemaakt om deze signaleringslijst uit te testen en volgende jaren te blijven evalueren, de effecten ervan te meten en bij te sturen waar nodig.

6. Uitwerken vragen kindcontacten rond CSF (Bijlage 4)

Kindcontacten kunnen van groot belang zijn als middel om signalen op te vangen bij cognitief sterk functionerende kinderen. Door regelmatig in gesprek te gaan met kinderen, kunnen leerkrachten inzicht krijgen in hun denkprocessen, interesses en eventuele uitdagingen.

Onze leerkrachten hadden behoefte aan specifieke vragen om deze kindcontacten effectief te benutten. Door gerichte vragen te stellen, kunnen ze beter begrijpen hoe cognitief sterke kinderen denken en leren. Dit helpt hen niet alleen om de juiste ondersteuning te bieden, maar ook om de kinderen uit te dagen en hun potentieel volledig te benutten. Vragen die inspelen op de interesses van de kinderen, hun manier van probleemoplossing en hun gevoelens over school kunnen leerkrachten essentiële informatie verschaffen. Daarom maakten we met ons team een kaartspel met gerichte vraagjes als tool en techniek om tot signaleren te komen.

7. Evalueren eigen signaleringslijst + voorlopig stappenplan creëren

Onze eigen signaleringslijst werd getest en enkele nieuwe kleuters werden hierdoor opgemerkt. Kleuters die minstens 40% cognitieve kenmerken vertoonden, werden meegenomen in het vervolgonderzoek. Deze geselecteerde kleuters werden geobserveerd en geëvalueerd aan de hand van observatieopdrachten uit het programma Knappe Kleuters.

8. Introduceren omgekeerd oudercontact + voortaan

Kleuterleerkrachten hadden behoefte aan meer informatie van ouders van de jongste instappers, als onderdeel van vroegtijdige screening, en nieuwkomers om signalen van cognitieve sterkte te kunnen opmerken. Het idee werd geopperd om omgekeerde oudercontacten te organiseren.

Elke leerkracht kreeg de opdracht om een verschillend artikel over dit onderwerp te lezen. Vervolgens presenteerden ze de inhoud aan hun collega's, deelden ze wat ze nuttig vonden en gaven ze aan hoe ze het zelf eventueel anders zouden aanpakken. Deze coöperatieve werkvorm zorgde ervoor dat de leerkrachten zeer enthousiast werden over dit concept en gemotiveerd raakten om het omgekeerde oudercontact daadwerkelijk door te voeren.

Leerkrachten kregen ook de opdracht om na te denken over vragen die aan ouders gesteld kunnen worden, specifiek gericht op cognitief sterk functioneren (CSF).

9. Stappenplan signaleren vormgeven (Bijlage 5) + Beslissingsboom CSF bespreken (Bijlage 6)

Om tot een goed signaleringsbeleid te komen, moeten verschillende informatiebronnen in aanmerking worden genomen. Om ervoor te zorgen dat er geen bron wordt vergeten en om ons beleid rond signaleren te verankeren, was er behoefte aan een duidelijk stappenplan en een tijdslijn, die kan variëren naar gelang de noden. De volgende activiteiten werden concreet ingepland:

- (Omgekeerde) oudercontacten en ouderbevragingen
- Gouden weken met observaties
- Uitdagende lessen

- Kindcontacten
- Specifiekere observaties

Door deze stappen concreet te plannen en uit te voeren, werd het beleid rond signaleren stevig verankerd in de schoolpraktijk. Op het stappenplan staan er onderlijnde woorden waar leerkrachten op kunnen doorklikken. Collega Dorien Van Den Steen van ankerschool DKI-Gent, maakte intussen een beslissingsboom rond CSF die we met ons team naar ons eigen beleid hebben vertaald.

10. Formulieren omgekeerd oudercontact (Bijlage 7a en b) en brieven info ouders maken (Bijlage 8a en b)

De leerkrachten toeverden hun meegebrachte vragen om in een aantrekkelijk formulier. Doel is om de formulieren vooraf aan de ouders te bezorgen zodat ze het gesprekje met de leerkracht kunnen voorbereiden. We maakten twee afzonderlijke formulieren, een voor de jongste en een voor de oudste kleuters. Ook onze brieven voor de gewone oudercontacten, voor alle ouders, hebben we aangepast met vragen gericht naar cognitief sterk functioneren.

11. Verankeren in kwaliteitskaart (Bijlage 9)

Al deze nieuwe stappen heeft onze CSF-co ook opgelijst in onze kwaliteitskaart CSF-kleuters.

12. Evalueren, bijsturen en borgen signaleringsbeleid CSF-kleuters

Onze kwaliteitskaart wordt aan begin van het schooljaar d.m.v. de PDCA-methodiek geëvalueerd met het hele team om zo ons beleid te borgen. Er worden nieuwe acties en doelen omtrent signaleren in het nieuwe prioriteitenplan ingepland.

3. Uitvoering

Materialen

- Formulier voor bevraging beginsituatie signaleren voor het kleuterteam + analyse gegevens en gekoppelde acties (Bijlage 1 en 2)
- Powerpoints voor thematisch infomoment
- Opvolgdocumenten lagere school
- Signalerings- en screeningslijsten: Signaleringslijst Knappe Kleuters, Signaleren van ontwikkelingsvoorsprong (Lieve Van Beeck), Screening Hoogbegaafdheid in zicht, Quickscan begaafdheidskenmerken, Signaleringslijst Hoogbegaafdheid HB trainingen, intakevragenlijst vroegsignaleren kleuters Talent Stimuleren
- Eigen signaleringslijst (Bijlage 3)
- Eigen kaartspel in functie van kindcontacten ter ondersteuning signaleren CSF (Bijlage 4)
- Eigen stappenplan signaleren kleuters (Bijlage 5)
- Beslissingsboom CSF-kleuters (Bijlage 6)
- Eigen formulieren omgekeerd oudercontact jongste kleuters (Bijlage 7a) en oudste kleuters (Bijlage 7b)
- Eigen brieven info ouders (Bijlage 8a en b)
- Kwaliteitskaart CSF-kleuters (Bijlage 9)
- Eigen prioriteitenplan CSF

- Placemat
- Artikels rond omgekeerd oudercontact
- Formulier evaluatie

Opleiding en competenties van de uitvoerders

Onze CSF-coördinator, Carolien Moreel, is verantwoordelijk voor de pluswerking en de uitvoering van de voorbeeldpraktijk. Zij beschikt over ruime expertise, opgebouwd via bijscholingen en recente wetenschappelijke vakliteratuur. Ze heeft ervaring in het ontwikkelen van beleid en praktijk voor het uitdagen en versterken van cognitief sterke leerlingen en zoekt voortdurend naar manieren om onze aanpak te verbeteren.

Carolien Moreel is ook projectmedewerker van het Ondersteuningsbeleid Cognitief Sterk Functionerende leerlingen en neemt deel aan de bijhorende werkgroepen. Wetenschappelijk onderbouwde voorbeeldpraktijken en nieuwe inzichten worden daar gedeeld. De nauwe samenwerking met het expertisecentrum is hierbij van essentieel belang om de schooleigen expertise continu te versterken en te innoveren.

Ons kernteam, bestaande uit de directeur, projectklasbegeleider en zorgleerkracht kleuter, ondersteunt de CSF-coördinator. Onze directie heeft heel wat expertise rond professionalisering en doeltreffend schoolbeleid, ook onze projectklasleerkracht heeft jarenlange ervaring met cognitief sterk functioneren in de klas en privé. Dit team komt regelmatig samen om projectvorderingen te bespreken en nieuwe inzichten te delen, die vervolgens tijdens personeelsvergaderingen aan de leerkrachten worden geïntroduceerd.

Leerkrachten kunnen met vragen of voor materialen bij de CSF-coördinator en het kernteam terecht. Het lerarenteam wordt verder geprofessionaliseerd door middel van coaching, personeelsvergaderingen, pedagogische studiedagen en gerichte nascholingen.

Randvoorwaarden

Organisatorische Randvoorwaarden:

- Een heldere **visie** en concrete **doelstellingen** voor het signaleren en begeleiden van cognitief sterk functionerende kleuters ondersteund vanuit de directie.
- Professionalisering van leerkrachten via bijbrengen van **kennis door bijscholingen en trainingen** gericht op het herkennen en begeleiden van cognitief sterke kleuters.
- Een **kernteam** van deskundigen dat verantwoordelijk is voor de implementatie en evaluatie van het beleid.
- **Gestructureerde en regelmatige teamvergaderingen** om voortgang, bevindingen en verbeterpunten te bespreken. Hier moet bewust **tijd** voor gemaakt worden.
- Toegang tot relevante **materialen, screeningsinstrumenten en bronnen** die de leerkrachten kunnen gebruiken om cognitief sterk functionerende kleuters te identificeren en te ondersteunen.

Contextuele Randvoorwaarden:

- Een **ondersteunend schoolklimaat** waarbij leerkrachten waarde hechten aan diversiteit in cognitieve vaardigheden en die cognitief sterk functioneren erkent en ondersteunt.

- **Communicatie met ouders** om een gezamenlijke aanpak te waarborgen voor de ontwikkeling van cognitief sterke kleuters.
- **Samenwerking met externe experts en organisaties**, zoals expertisecentra, om de laatste inzichten en methodieken te integreren in de schoolpraktijk.
- Creëren van een **flexibele leeromgeving** die ruimte biedt voor differentiatie en uitdaging, zodat CSF-kleuters optimaal kunnen groeien en ontwikkelen.
- **Systematische evaluatie** van het beleid en de praktijk, met ruimte voor aanpassingen op basis van feedback en nieuwe inzichten.
- **Eigenaarschap geven** versterkt betrokkenheid, motivatie verhoogt en verantwoordelijkheidsgevoel.

Kosten

Op onze basisschool is de CSF-coördinator verantwoordelijk voor de begeleiding van deze voorbeeldpraktijk. Zij besteedde enkele uren per week aan de praktische uitvoering en het verdiepen van haar kennis over cognitieve begaafdheid. Deze tijd kon ook worden gebruikt voor overleg met collega's, ouder- of leerlingengesprekken, en het coachen van leerkrachten.

De leermomenten voor het team werden buiten schooluren georganiseerd, aangezien het lastig is om zoveel leerkrachten tijdens de schooluren vrij te roosteren. Ontzettend belangrijk was om voldoende tijd te investeren tijdens de personeelsvergaderingen en niet daarbuiten om onze leerkrachten ook niet te overbelasten. De voorbereiding van deze leermomenten vonden echter wel tijdens schooluren plaats.

4. Onderbouwing

Verantwoording

Het signaleren van cognitief sterk functionerende (CSF) kleuters is cruciaal voor het optimaliseren van hun ontwikkeling en het voorkomen van onderpresteren. Het bepalen van een visie en een beleid rond CSF is een werk dat tijd vraagt. "Een team professionaliseren is essentieel om een draagvlak te creëren hiervoor" (Bakx et al., 2021). We kozen er dan ook bewust voor om een heel jaar te werken rond signaleren.

1. Voorstellen Prioriteitenplan CSF

"Een prioriteitenplan zorgt ervoor dat schoolverbetering een continu en systematisch proces wordt. Het maakt het mogelijk om doelstellingen helder te formuleren en concrete stappen te ondernemen om deze te bereiken" (Hargreaves & Fullan, 2012). In ons geval werd vanuit een evaluatie het nieuwe prioriteitenplan CSF opgesteld en aan het leerkrachtenteam toegelicht. Dit plan bood een gestructureerde aanpak om de signalering van cognitief sterke kleuters te verbeteren.

2. Beginsituatie in kaart brengen en leerkenmerken CSF kennen

"Een gedetailleerde beginsituatieanalyse, helpt bij het identificeren van de huidige praktijk en de knelpunten in de signalering van CSF-kinderen. Het herkennen van de leerkenmerken die bij CSF-kinderen voorkomen is dan ook erg belangrijk" (Sypré et al., 2021). Door de beginsituatie in kaart te brengen en kennis over leerkenmerken te vergroten, werden leerkrachten beter voorbereid om deze

kinderen te herkennen en te ondersteunen. “Door de leraar de afspraken van een beleid te laten uitvoeren, creëer je een betere leeromgeving voor cognitief begaafde kinderen. Toch kan dit maar beperkt effect hebben wanneer je als leraar alleen maar weet wat je doen moet, en niet waarom je dat doet, of wanneer je toch beter het net iets anders doet. Daarvoor is navorming en een theoretische basis onontbeerlijk” (Bakx et al., 2021b).

3. Analyse beginsituatie en acties koppelen

De analyse van de beginsituatie werd besproken met het hele team, wat leidde tot het identificeren van verbeterkansen en toekomstige acties. Reid en Horváthová (2016) stellen: “Navorming alleen blijkt dan weer niet het gewenste effect te hebben. Wanneer de opgedane kennis niet wordt omgezet in een beleid met praktische afspraken, is de bijscholing slechts een druppel op een hete plaat.” Daarom koppelden we concrete acties aan de analyse om de signalering te verbeteren en onze methodes te verfijnen.

4. Voortak signaleringskenmerken en Eigen Signaleringslijst uitwerken

Het team besloot een eigen screeningslijst op te stellen. Bakx et al. (2021a) benadrukken dat: “Niet alleen het inhoudelijke aanbod dat de leraar kan geven verandert door vorming te voorzien (en om te zetten in een beleid), maar ook de bril waarmee de leerkracht naar deze kinderen kijkt, verandert mee.” Door zelf de lijst te ontwikkelen, vergrootten leerkrachten hun kennis en inzicht in de signaleringskenmerken van cognitief sterke kleuters. Merchie et al. (2016) geeft ook aan dat er ook minder weerstand tegen professionalisering wordt ervaren bij leerkrachten wanneer deze co-auteur zijn, in plaats van enkel kennis te consumeren.

5. Uitwerken Vragen Kindcontacten rond CSF

Kindcontacten zijn essentieel voor het opvangen van signalen bij cognitief sterke kinderen. “Goed leraarschap voor deze doelgroep toont zich op de manier waarop leerlingen zich gezien en begrepen voelen” (Bakx & van Gerven, 2021). Door gerichte vragen te stellen, kunnen leerkrachten beter begrijpen hoe deze kinderen denken en leren. Dit inzicht is cruciaal voor het bieden van passende ondersteuning. “Vanuit een pedagogisch sensitieve basishouding luistert en kijkt de leraar naar elke individuele leerling om na te gaan wat hij op dat moment nodig heeft. Het helpt leraren om het goede te doen, ook in de ogen van de leerling” (Bakx, 2015; Biesta 2014; Bors & Stevens, 2014).

6. Evalueren Eigen Screeningslijst en Stappenplan creëren

De eigen screeningslijst werd getest. “Als leraren het geleerde in hun onderwijspraktijk kunnen toepassen en daar samen met anderen kennis over kunnen uitwisselen in een leernetwerk, en als het gaat over het leren van leerlingen, dan is de kans groot dat professionalisering effectief is” (Doppenberg, 2012). De eerste resultaten toonden aan dat kleuters met voornamelijk cognitieve kenmerken hoger scoorden op de opdrachten. Dit bevestigt het belang van vroege detectie, zoals Lavrijsen et al. (2022) stellen: “Uit de literatuur weten we dat vroege detectie zeer belangrijk is voor de ontwikkeling van cognitief talent en om onderpresteren te voorkomen.” “Het herkennen van leerkenmerken is dan ook essentieel” (Sypré et al., 2021).

7. Uitwerken Omgekeerd Oudercontact

Om meer informatie van ouders te krijgen, werkten we omgekeerde oudercontacten uit. Dit initiatief bevordert ook de betrokkenheid van ouders en helpt bij het signaleren van cognitief sterke kleuters. “Praten over voorschoolse ontwikkeling, het functioneren van hun kind in de thuissituatie of eventueel voorkomen van cognitieve begaafdheid bij gezinsleden kunnen signalen geven die mogelijk wijzen op cognitieve begaafdheid” (Prodia,2019).

8. Stappenplan Signaleringsbeleid en Beslissingsboom

Een duidelijk stappenplan en een beslissingsboom helpen om verschillende informatiebronnen systematisch te integreren, waardoor het beleid stevig verankerd wordt in de schoolpraktijk. “Het is belangrijk om gebruik te maken van verschillende informatiebronnen om de onderwijsbehoeften van CSF-leerlingen te kunnen bepalen”(Kuipers,2018). “Deze hulpbronnen leveren zowel kwantitatieve en kwalitatieve gegevens op” (Prodia,2019). Zoals we hierboven al aangaven is het daarom belangrijk dat alle opgedane kennis zijn weg vindt in een beleid voor CSF op school binnen een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding.

9. Verankeren in Kwaliteitskaart en evalueren

De nieuwe stappen werden opgenomen in onze kwaliteitskaart CSF kleuters. Jaarlijks evalueren we deze kaart om ons beleid te borgen en nieuwe acties en doelen te formuleren. Het eigenaarschap dat leraren opnemen is cruciaal voor de effectiviteit van het beleid. Merchie et al. (2015) stellen: “Het eigenaarschap dat leraren opnemen, door draagvlak te creëren is belangrijk voor de effectiviteit omdat dit ook hun autonome motivatie zal ondersteunen.” “De Plan, Do, Check en Act-cyclus (PDCA-cirkel) helpt bij het verankeren van beleid door systematische evaluatie en bijstelling. Dit zorgt ervoor dat beleidsinitiatieven, zoals kwaliteitskaarten, relevant blijven en effectief worden geïmplementeerd” (Langley et al., 2009).

Samenvatting werkzame elementen

- Het gebruik van **kwaliteitskaarten** zorgt ervoor dat leerkrachten gemakkelijk toegang hebben tot alle relevante informatie.
- Het **prioriteitenplan CSF** biedt een gestructureerde en gerichte aanpak om signalering van cognitief sterke kleuters te verbeteren.
- Een gedetailleerde **beginsituatieanalyse** helpt bij het identificeren van huidige praktijken en lacunes in de signalering en het plannen van **concrete acties**.
- Leerkrachten ontwikkelen een **eigen screeningslijst** waardoor ze zich de kennis van leerkenmerken CSF eigen gemaakt hebben. Leerkrachten krijgen zo eigenaarschap en dit werpt zijn vruchten af.
- Een **veilige cultuur** creëren waarin leerkrachten de vrijheid hebben om de **theoretische leermomenten te koppelen aan de praktijk**. Door te experimenteren met de nieuwe praktijken en van elkaar te leren.
- Regelmatige **kindcontacten en omgekeerde oudercontacten** om inzicht te krijgen in denkprocessen en interesses van cognitief sterke kleuters.
- Een **duidelijk stappenplan en beslissingsboom** om een gestructureerd signaleringsbeleid te verankeren in de schoolpraktijk. Ook voor nieuwe leerkrachten is dit heel waardevol.
- **Regelmatig overleg en betrokkenheid** van het hele team bij het hele proces.

- **Ontwikkeling van een eigen materiaal** zoals screeningslijst, kaartspel kindcontacten, stappenplan voor gerichte observatie en signalering. Leerkrachten werken samen aan de ontwikkeling van tools en evalueren deze gezamenlijk tijdens personeelsvergaderingen. Dit zorgt voor eigenaarschap en draagt bij tot de intrinsieke motivatie van de leerkrachten.
- **Regelmatige evaluatie** (PDCA-cirkel) van het signaleringsbeleid en de bijbehorende tools om deze voortdurend te verbeteren en aan te passen.
- **Actieve ondersteuning door de directie** om het belang van signalering te benadrukken en tijd en ruimte te bieden voor professionalisering.
- Het **tempo van je team** volgen.

Uitkomstenmonitoring

Op onze school wordt de effectiviteit van de voorbeeldpraktijk zorgvuldig gemonitord om te verzekeren dat de gestelde doelen worden bereikt. Momenteel maken we gebruik van een combinatie van voor- en nametingen en evaluaties van ervaren effect en doelrealisatie.

- Voor- en nametingen (bv.: in kaart brengen van beginsituatie signaleren en na 1 jaar in kaart brengen van de groei via vragenlijsten) worden uitgevoerd tijdens proces om veranderingen te beoordelen.
- Via ons kindvolgsysteem verzamelen en analyseren we info, waardoor sneller inzicht verkregen kan worden.
- Het volgen van leerlingen over een langere periode om langdurige effecten en duurzame veranderingen beter te kunnen meten.
- Het implementeren van structurele feedbackloops (kwaliteitskaartbewaking) waarin regelmatig feedback wordt gevraagd en terugkoppeling wordt gegeven aan het onderwijzend personeel. Zo kunnen er ook aanpassingen gemaakt worden op basis van de verkregen inzichten (prioriteitenplan).

In de toekomst willen we deze monitoring verder verbeteren door de volgende stappen te implementeren: tevredenheidsonderzoeken regelmatig afnemen om de percepties van leerlingen, ouders en leerkrachten te meten, en zo inzicht te krijgen in de tevredenheid over de geboden ondersteuning. Daarnaast zouden we kwalitatieve data over het ervaren effect van de interventies kunnen verzamelen door middel van interviews met de betrokkenen. Deze verbeteringen zullen ons helpen om nog nauwkeuriger en effectiever te monitoren of de voorbeeldpraktijk haar doelen bereikt.

5. Referenties

- Bakx, A., van Gerven, E., & Weterings-Helmons, A. (2021). Pakkende professionalisering. Hoe Dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen. (pp. 159–176). Pica.
- Bakx, A., & van Gerven, E. W.-H., A. (2021). Goed leraarschap voor begaafde leerlingen. In A. Bakx & E. W.-H. van Gerven, A. (Eds.), Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen (pp. 99-127). Pica.
- Backx, A., (2015) De Pedagogisch sensitieve leraar. Werken aan brede opbrengsten. Countinho.

- Biesta, G., *The Beautiful Risk of Education*. Paradigm Publishers
- Bors, G. & Stevens, L., (2014) *Pedagogische Tact, op het goede moment het juiste doen, óók in de ogen van de leerling*. Garant.
- Doppenberg, J., (2012) *Collaborative teacher learning: Settings, foci and powerful moments* {proefschrift}. Technische Universiteit Eindhoven.
- Hargreaves, A. & Fullan, M., (2012) *Professional Capital. Transforming Teaching in Every School*. Teachers College, Universiteit van Columbia
- Kuipers, J., (2018). *SiDi-PO {Toolbox}*. Cedin.
- Langley, G.J., Moen, R.D., Nolan, K.M., Nolan, T.W., Norman, C.L. & Provost L.P. (2009). *The improvement guide* (2e druk). San Francisco: Jossey-Bass.
- Lavrijsen, J., Sypré, S., & Verschuere, K. (2022). *Snel van start: vroege predictoren van cognitieve begaafdheid bij kleuters*. Pedagogische Studien.
- Merchie, E., Tuytens, M. D., G., & Vanderlinde, R. (2015). *Hoe kan je de impact van professionalisering van leerkrachten in kaart brengen?*. Departement onderwijs en vorming.
- Pameijer, N., (2017) *Handelingsgericht werken. Samen werken aan schoolsucces*. Acco.
- Reid, E., & Horváthová, B. (2016). *Teacher Training Programs for Gifted Education with Focus on Sustainability*. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 18(2), 66-74.
- Sypré S., Verschuere, K., Struyf, E., Lavrijsen, J., & Vansteenkiste, M. (Eds.). (2021). *Ontwikkelen van Cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. ACCO learn.
- Van Meersbergen, E., & De Vries, P. (2017) *Handelingsgericht werken in passend onderwijs. Perspectief*.
- Van Wessum, L., (2019), *Professionele groei van leraren en andere onderwijsprofessionals. Grip op leraren*. Gompel & Svacina.

Bijlage 1: Beginsituatie signaleren

Vragen beginsituatie signaleren kleuterteam:

1. Op onze school gebeurt de screening op basis van een vastgelegd stappenplan.
2. Tijdens het wemoment van onze kleuters krijg ik voldoende info van de ouders over mogelijke voorsprong van de kleuter.
3. Ik laat mijn kleuters op de eerste schooldag een kindtekening maken, herhaal dit na 4 à 6 weken en analyseer de tekeningen.
4. Tijdens de eerste 6 weken gaan wij instromers gericht gaan observeren.
5. Ik hou kindcontacten tijdens de gouden weken en stel enkele vragen in functie van CSF om zo een beter beeld te krijgen van de kleuter.

6. Uit mijn observatieformulieren (gouden weken en balansen) kunnen we mogelijks al CSF-kleuters detecteren.

7. Ik maak tijdens klassikale kringmomenten gebruik van lessen van Denksleutels of Taxonomie van Bloom om CS- kleuters te kunnen signaleren.

8. Ik geef het oudercontactformulier mee voor het intern overleg. Ik analyseer dit zorgvuldig in functie van CSF-kleuters en neem deze info mee naar het intern overleg.

9. Tijdens het oudercontact van gescreende kinderen maak ik gebruik van de gerichte vragenlijst uit Knappe Kleuters om extra info te winnen.

10. Ik ken het gemiddelde ontwikkelingsniveau van mijn kleuters en kan aangeven wanneer dit overstegen wordt.

11. De gescreende kinderen worden besproken op intern overleg met CSF-coördinator en nadien verder gericht geobserveerd met opdrachten en observatielijst vanuit Knappe Kleuters.

12. Ik kan door gerichte observatie het niveau van mijn kleuters met ontwikkelingsvoorsprong bepalen.

Bijlage 2: Analyse Beginsituatie Signaleren en gekoppelde acties.

Signaleren door...	Acties	Geïmplementeerd
Info ouders	1.Intakeformulieren voor intern overleg en oudercontacten	x
Info ouders	2.Vragenlijst ouders Knappe Kleuters wordt gebruikt bij oudercontact om door te vragen	x
Observatie leerkracht	3.Eerste 6 weken gerichte observatie (gouden weken en balansen)	x
Observatie leerkracht	4.Leerkracht kent gemiddelde ontwikkeling en kan aangeven wanneer deze overstegen wordt	x
Observatie leerkracht	5.Door gerichte observatie kan leerkracht het niveau van kind bepalen	x
Observatie leerkracht en CSF-co	6.Gescreende kinderen worden besproken op intern overleg en verder geobserveerd met specifieke observatieopdrachten Knappe Kleuters	x

Signaleren door...	ACTIES	Verbeterkans	Toekomstige actie
Observatie leerkracht	7. Kindtekeningen 1 ^{ste} en 6 ^{de} week	x	
Info ouders	8. Meer gerichte info ouders nieuwkomers (voorkennis, evolutie baby -peuter)	x	
Info ouders	9. Kindcontacten met gerichte vragen CSF	x	
Observatie leerkracht	10. Eenduidige observatielijst signaleren	x	
Observatie leerkracht	11. Inplannen Denksleutellessen of lessen taxonomie met als doel signaleren		x
Observatie leerkracht en CSF-co	12. Structureel vastgelegd stappenplan signaleren		x

Opmerkingen vanuit overleg met kleuterleerkrachten bij acties:

Vanuit de bevraging werd aan onderdelen van signaleren belang of veel belang gehecht. We kunnen ook stellen dat zes acties geïmplementeerd zijn in onze huidige manier van signaleren.

Bij volgende acties zien we verbeterkansen:

7. Er wordt nog verder wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de kindtekeningen als middel om mogelijk CSF-kinderen op te merken. We houden dit voorlopig nog even vast, wel opletten dat we een tweede kindtekening binnen de 6 weken laten maken om te vergelijken.

8. Er is nood aan meer info van ouders bij de jongste instappers en nieuwkomers. Het idee komt om omgekeerde oudercontacten in te richten bij ouders van nieuwkomers. Dit moet uitgewerkt worden.

9. Kindcontacten: nood aan gerichtere vragen waardoor we CSF mogelijk kunnen signaleren

10. Er is nood aan een eenduidige observatielijst, momenteel zijn de leerkenmerken iets te weinig gekend. Huidige observatie Zill-Doelen en Talentenkansbalans zijn te beperkt om te signaleren. Geen 'ideale' gebruiksvriendelijke lijst: te uitgebreid -> te veel tijd OF te beknopt -> te weinig info. Sommige vragen zijn te veel gericht op oudere kinderen of bestemd voor ouders. Geen eenduidigheid, iedereen deed het wat op eigen manier. We beslissen ons in de leerkenmerken te verdiepen en een eigen observatielijst te maken voor ons kleuterteam.

Van de twee laatste acties moeten we nog werk maken:

11. We gebruiken te weinig uitdagende lessen zoals Denksleutellessen of lessen Taxonomie Bloom om klassikaal te screenen. Dit moet structureler ingepland worden. Sommige leerkrachten zijn te weinig vertrouwd met deze methodes.

12. Nood aan een stappenplan, een tijdslijn opstellen om beleid rond signaleren te verankeren door concreet inplannen van:

- Omgekeerde oudercontacten
- Gouden weken met eigen screeningslijsten, Zill-observatie en Talentenkansbalans en kindtekeningen 1ste en 6de week
- Klassikale denksleutellessen of Taxonomie van Bloom ter signalering
- Kindcontacten met gerichte vragen
- Bevragingen ouders voor intern overleg (2x)

- Oudercontact met gerichte vragenlijst
- Specifiekere observatie

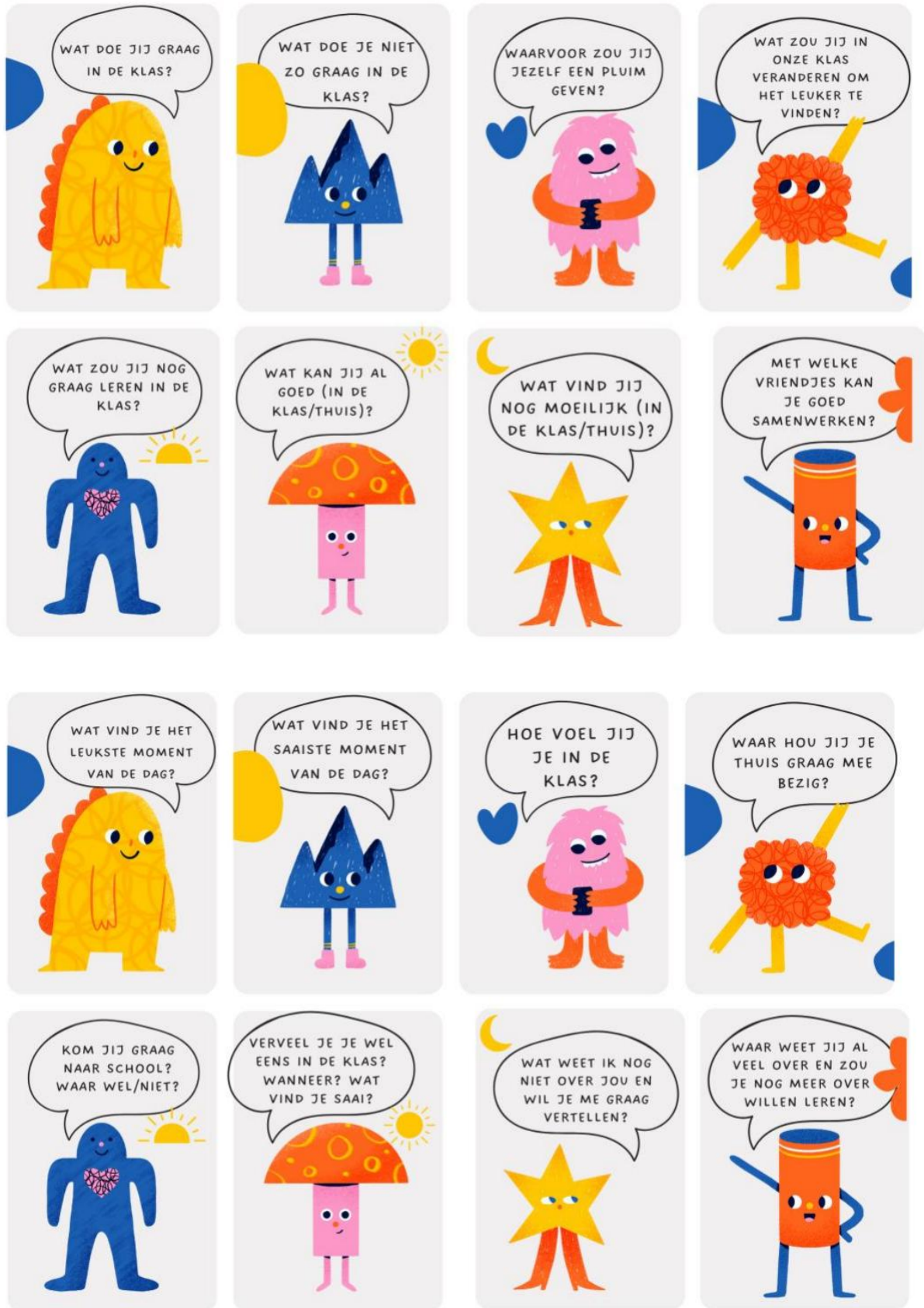
Bijlage 3: eigen signaleringslijst

DOMEIN	KENMERK	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Niet-cognitieve kenmerken	Streeft naar perfectie, faalangstig . Kan zich uiten in: <ul style="list-style-type: none"> • Zegt weinig in grote groep. • Heeft denktijd nodig vooraleer er een antwoord komt. • Vermijdt sommige uitdagende taken, gaat uit de weg wat niet vanzelf gaat (manipuleert soms). • Haakt af bij testen 												
	Heeft een groot rechtvaardigheidsgevoel . Kan zich uiten in overdragen, ruzie met leeftijdsgenoten..												
	Heeft een groot verantwoordelijkheidsgevoel .												
	Gedraagt zich thuis helemaal anders dan op school . Laat niet zien wat men kan, past zich aan aan leeftijdsgenoten. Kan thuis ook tot frustraties leiden tot niet meer naar school willen gaan.												
	Heeft een sterke eigen wil . Voert opdrachten op eigen manier uit (soms anders dan je bedoelt). Wil eigen keuzes maken. Eigenzinnig. Bedenkt eigen spel met eigen regels.												
	Experimenteert graag , zoekt uitdagingen op.												
	Is taakgericht, kan zich goed concentreren .												
	Is heel gevoelig voor prikkels , indrukken.												
	Kan meer dan 1 taak tegelijk uitvoeren.												
	Is ambitius , wil steeds de beste zijn.												

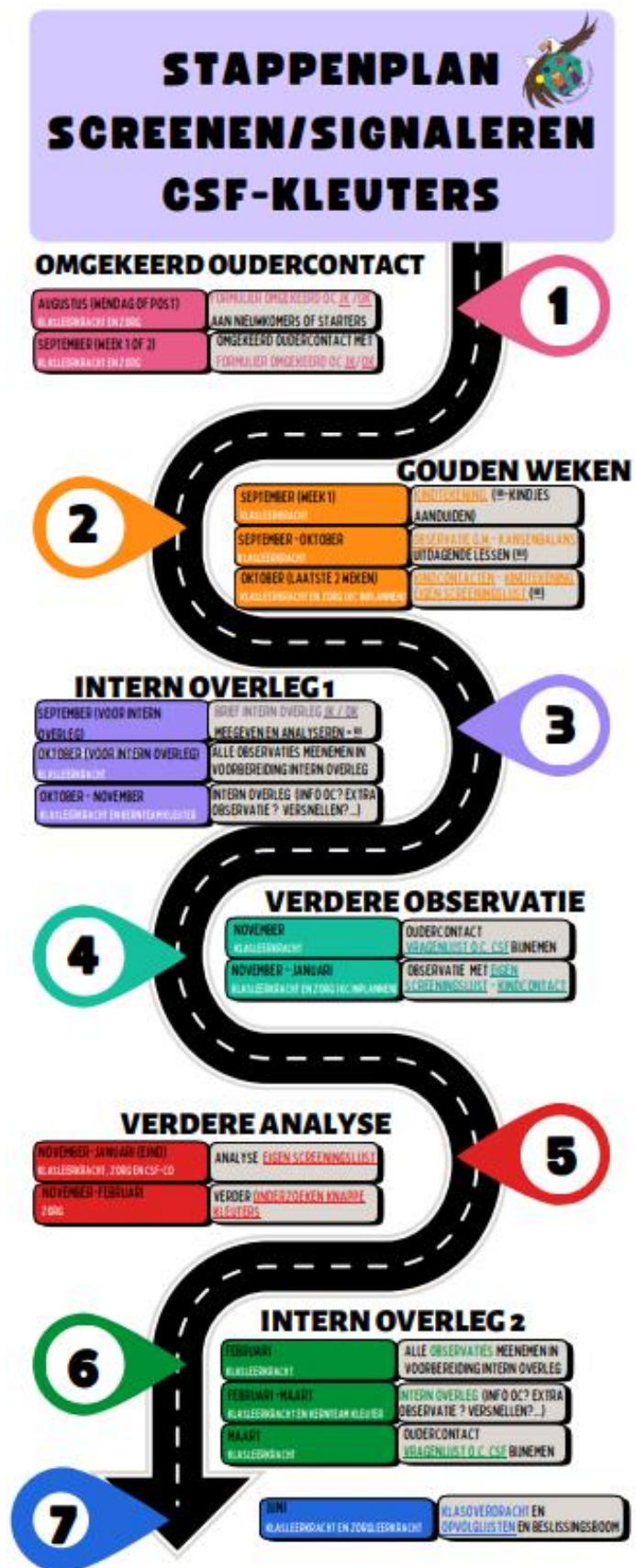

Basisschool Schepers

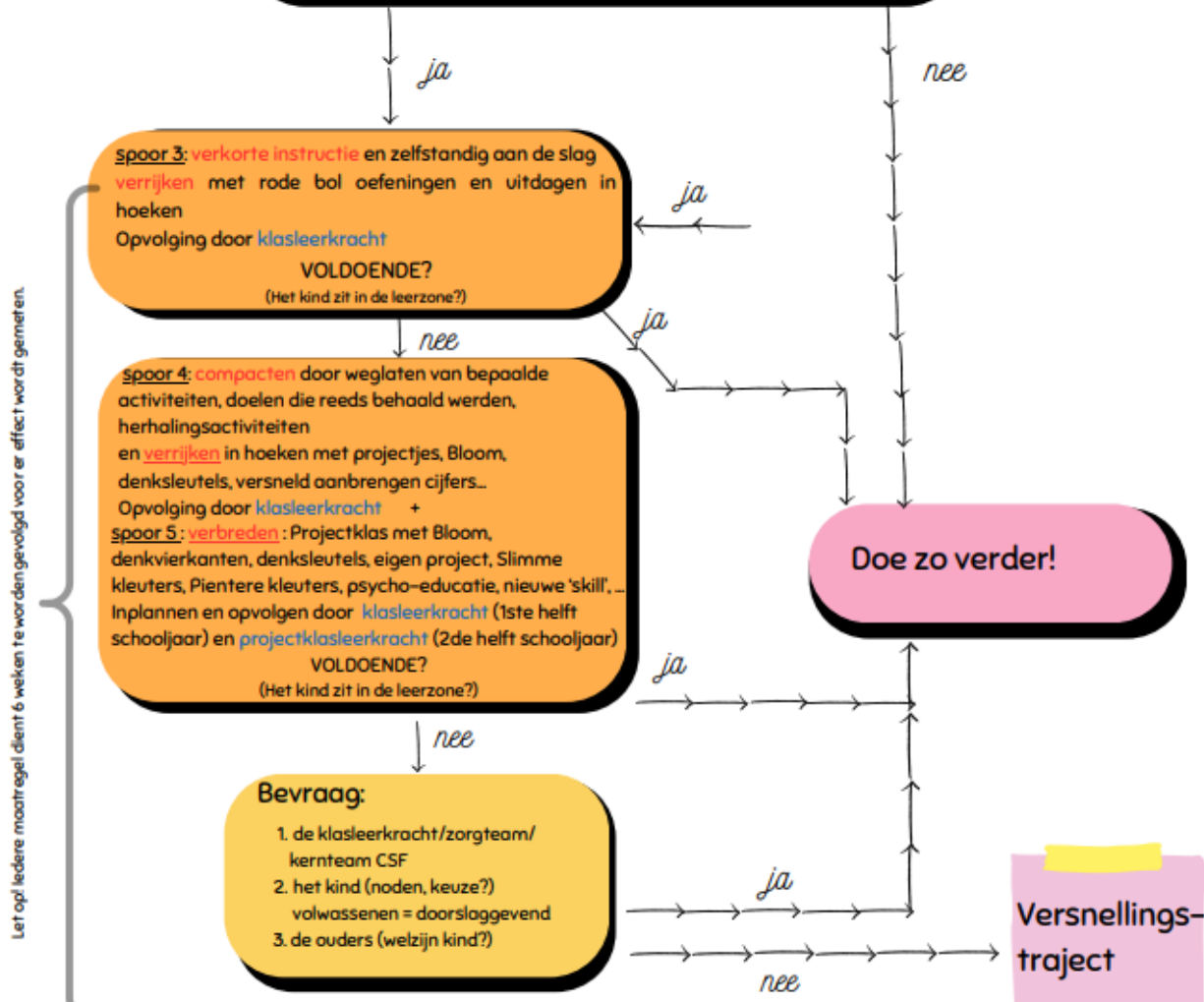
Bijlage 4: Eigen kaartspel in functie van kindcontacten ter ondersteuning signaleren CSF

Bijlage 5: Eigen stappenplan VBS Scheppers signaleren kleuters

CSF-TRAJECT KLEUTER

PROJECTKLAS

Noodzakelijke Criteria:

- alle gedetecteerde CSF-kleuters (of als test mogelijke onderpresteerders)
- belemmering in de leeromgeving waardoor het kind niet tot leren komt
- waardoor sprake is van onderpresteren en/of demotivatie

Doel

- samenwerken met peers/ontwikkelingsgelijken
- preventief inzetten op psycho-educatie latere problemen als onderpresteren en/ of demotivatie tegen te gaan
- ontwikkelen van sociale vaardigheden
- werken aan motivatie
- kennis maken met andere manieren van leren
- trainen van executieve vaardigheden door leerstof op maat
- in de leerzone komen door leerstof op maat

Evaluatie

WAT?

- proces/product/inhouden
- executieve functies

HOE?

- vooropgestelde criteria en doelen
- oudercontact

Inhouden

1. projecten (Bloom, denksleutels, Slimme kleuters...)
2. executieve functies
3. de leertrap
4. fixed en growth mindset
5. psycho-educatie

Reflectie

1. de leertrap
2. de leerzones
3. eigen opgestelde doel(en)
4. gebruik executieve functies, breinhelden

Herziening deelname

1. de klasleerkracht EN kernteam (voor iedere vakantie)
2. het kind (noden, keuze?)
volwassenen = doorslaggevend
3. de ouders (bevragen welzijn, info thuis)

Indien ontoereikend, wordt een vorm van versnelling bekeken.

Bijlage 7a: Formulier VBS Scheppers omgekeerd oudercontact jongste kleuters (nieuwkomers)

Dit ben ik...

Beste ouders,

we willen jouw kleuter graag welkom heten op onze school en graag ook beter leren kennen. Jij kan ons daarbij helpen, want elke ouder kent zijn kind als geen ander.

Binnenkort krijgen jullie een uitnodiging voor een omgekeerd oudercontact. Wij willen dan voornamelijk luisteren naar wat jullie allemaal te vertellen hebben over jullie kleuter. Door dit document in te vullen, geef je ons waardevolle informatie die ons helpt om uw kind zo optimaal mogelijk te kunnen begeleiden. We willen ervoor zorgen dat je kleuter zich snel goed voelt in onze klas en op onze school. Zodat je kind op zijn of haar tempo en op eigen niveau kan groeien. Je mag dit document dan meebrengen naar het gesprek.

Liefs, het kleuter team

Dit ben ik...

Ik woon samen met...
(huisgenoten + leeftijd, huisdieren...)

Voor school werd ik opgevangen door...

Bij verdriet kan je me helpen door...

Mijn naam is...

Mijn geboortedatum is...

Thuis praat ik...

Andere talen: TV, media,...

Ik hou heel veel van...

Dit ben ik...

Ik hou niet zo van...

Buiten speel ik graag met...

Dit wil ik vertellen over mijn eetgewoonten...
(bv. zelfstandig eten, hulp nodig, smaken...)

Ik kon kruipen op ...

Ik kon staan op ...

Ik kon stappen op ...

Dit kan ik al goed ...

(bv. kleurenkennis, fietsen, kindje tekenen, puzzelen, tellen tot...)

Binnen speel ik graag met...

Dit ben ik...

Ik ga slapen om...

Dit zijn mijn belangrijkste karaktertrekken...

(Bv. opgewekt, verlegen, koppig, leergierig, ondernemend...)

Naar school gaan vind ik ...

Ik draag nog een / geen pamber.

Ik heb heel veel interesse voor ...
(Bv. dieren, voertuigen, dinos, natuur, muziek...)

Ik kan goed alleen spelen?

Aanvullende info...

(Bv. medische zaken die je graag met ons deelt?)

Bijlage 7b: Formulier VBS Scheppers omgekeerd oudercontact oudste kleuters (zij-instromers)

Dit ben ik...

Beste ouders,

we willen jouw kleuter graag welkom heten op onze school en graag ook beter leren kennen. Jij kan ons daarbij helpen, want elke ouder kent zijn kind als geen ander.

Binnenkort krijgen jullie een uitnodiging voor een omgekeerd oudercontact. Wij willen dan voornamelijk luisteren naar wat jullie allemaal te vertellen hebben over jullie kleuter. Door dit document in te vullen, geef je ons waardevolle informatie die ons helpt om uw kind zo optimaal mogelijk te kunnen begeleiden. We willen ervoor zorgen dat je kleuter zich snel goed voelt in onze klas en op onze school. Zodat je kind op zijn of haar tempo en op eigen niveau kan groeien. Je mag dit document dan meebrengen naar het gesprek.

Liefs, het kleuter team

Dit ben ik...

Mijn naam is...

Mijn geboortedatum is...

Ik woon samen met...
(huisgenoten en huisdieren)

Thuis praat ik...

Andere talen:
(Bv.: tv, media, vrienden, ...)

Medische zaken die je graag met ons deelt:

Dit doe ik in mijn vrije tijd... (hobby)

Dit zijn mijn interesses...

(Bv.: ridders, letters, voertuigen, de ruimte, dino's, ...)

Dit ben ik...

Ik ga slapen om...

Ik hou niet zo van...

Hier blink ik in uit:
(Bv.: sport, muziek, fantasie, tellen, bouwen, ...)

Buiten speel ik graag met...

Binnen speel ik graag met...

In de klas heb ik hulp nodig bij...

Dit ben ik...

Kan ik me concentreren tijdens een opdracht?
Ja - Neen - Soms

Ik kan goed alleen spelen:
Ja - Neen - Soms

Ik speel graag met...

- leeftijdsgenoten
- oudere kinderen
- jongere kinderen
- alleen

Naar school gaan vind ik...

Mijn ouders willen dit nog even kwijt:

Dit zijn mijn belangrijkste karaktertrekken...

(Bv.: opgewekt, emotioneel, oplossingsgericht, leergierig, ontdekker, ...)

Bijlage 8a: Eigen brieven info ouders (jongste kleuters)

Dit ben ik...

Beste ouder,

Julie kleuter zit al enkele weken in onze nieuwe klas. Omdat we ouderbetrokkenheid belangrijk vinden willen we jullie vriendelijk verzoeken om dit document in te vullen en tegen ten laatste

.....

ingevuld terug mee te geven met uw kind. Door dit document in te vullen, geef je ons waardevolle informatie die ons helpt om uw kind zo optimaal mogelijk te kunnen begeleiden. We willen ervoor zorgen dat je kleuter zich goed voelt in onze klas en op onze school. Zodat je kind op zijn of haar tempo en op eigen niveau kan groeien. Alvast van harte bedankt!

Liefs, het kleuter team

Dit ben ik...

Ik woon samen met...
(huisgenoten + leeftijd, huisdieren...)

Mijn naam is...

Mijn geboortedatum is...

Thuis praat ik...

Andere talen: TV, media,...

Voor school werd ik opgevangen door...

Ik hou heel veel van...

Bij verdriet kan je me helpen door...

Dit ben ik...

Ik hou niet zo van...

Ik kon kruipen op ...

Ik kon staan op ...

Ik kon stappen op ...

Dit kan ik al goed ...

Buiten speel ik graag met...

(bv. kleurenkennis, fietsen, knipsje tekenen, puzzelen, tellen tot...)

Binnen speel ik graag met...

Dit wil ik vertellen over mijn eetgewoonten...
(bv. zelfstandig eten, hulp nodig, smaken...)

Dit ben ik...

Ik ga slapen om...

Mijn slaapgewoonte is...
(bv. met tutje, knuffeldekken...)

Ik draag nog een / geen pampier.

Ik heb heel veel interesse voor...
(bv. dieren, vliegtuigen, dinos, natuur, muziek...)

Ik kan goed alleen spelen?

Dit zijn mijn belangrijkste karaktertrekken...

(bv. opgewekt, verlegen, koppig, leergierig, ondernemend...)

Aanvullende info...

Naar school gaan vind ik ...

(bv. medische zaken die je graag met ons deelt?)

Bijlage 8b: Eigen brieven info ouders (oudste kleuters)

Dit ben ik...

Beste ouder,

Julie kleuter zit al enkele weken in onze nieuwe klas. Omdat we ouderbetrokkenheid belangrijk vinden willen we jullie vriendelijk verzoeken om dit document in te vullen en tegen ten laatste

ingevuld terug mee te geven met uw kind. Door dit document in te vullen, geef je ons waardevolle informatie die ons helpt om uw kind zo optimaal mogelijk te kunnen begeleiden. We willen ervoor zorgen dat je kleuter zich goed voelt in onze klas en op onze school. Zodat je kind op zijn of haar tempo en op eigen niveau kan groeien. Alvast van harte bedankt!

Liefs, het kleuterteam

Dit ben ik...

Ik woon samen met...
(huisgenoten en huisdieren)

Mijn naam is...

Mijn geboortedatum is...

Dit doe ik in mijn vrije tijd... (hobby)

Thuis praat ik...

Andere talen:

(Bv.: tv, media, vrienden, ...)

Dit zijn mijn interesses...

(Bv.: ridders, letters, voertuigen, de ruimte, dino's, ...)

Medische zaken die je graag met ons deelt:

Dit ben ik...

Ik hou niet zo van...

Ik ga slapen om...

Buiten speel ik graag met...

Hier blink ik in uit:

(Bv.: sport, muziek, fantasie, tellen, bouwen, ...)

In de klas heb ik hulp nodig bij...

Binnen speel ik graag met...

Dit ben ik...

Hoe ga ik om met foutjes maken?

Kan ik me concentreren tijdens een opdracht?
Ja - Neen - Soms

Ik kan goed alleen spelen:
Ja - Neen - Soms

Ik speel graag met...

- leeftijdsgenoten
- oudere kinderen
- jongere kinderen
- alleen

Naar school gaan vind ik...

Dit zijn mijn belangrijkste karaktertrekken...

(Bv.: opgewekt, emotioneel, oplossingsgericht, leergierig, ontdekker, ...)

Mijn ouders willen dit nog even kwijt:

Bijlage 9: Kwaliteitskaart Kleuters VBS Scheppers Wetteren

1. DOEL en DOELGROEP Cognitieve Sterk Functionerende kinderen

Waarom kiezen we voor verhoogde zorg voor CSF-kinderen? Wie behoort tot (uiteindelijk) doelgroep van de praktijk?

- DOEL: leren moet voor alle kinderen gebeuren in de zone van hun naaste ontwikkeling (buiten comfortzone). Tempo, inhoud en psycho-educatieve begeleiding moeten afgestemd worden op de leerbehoeften van het kind. Zorg is er voor alle kinderen, dit kadert binnen ons sporenbeleid.
- SUBDOELEN:

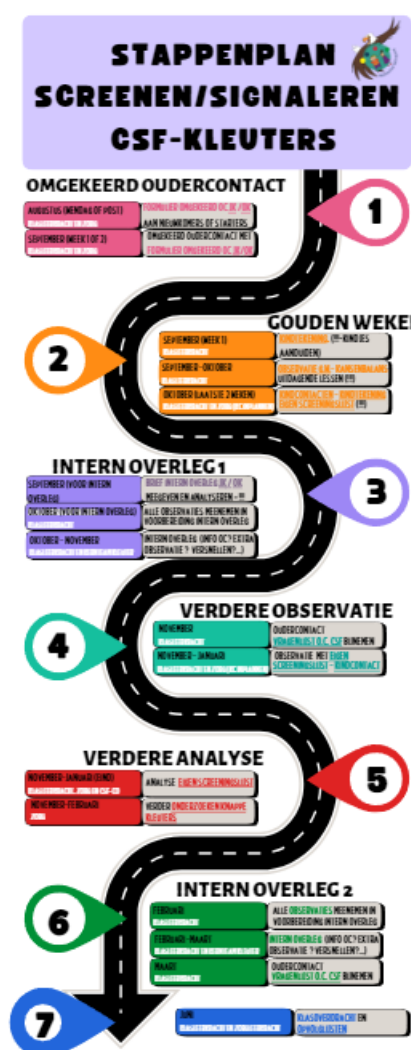
→ Executieve functies ontwikkelen	→ Fixed-en growth mindset (Carol Dweck)
→ Ontwikkelen van goede leer-en werkhouding	→ Sociale vaardigheden trainen
→ Leren studeren, studievaardigheden optimaliseren	→ Filosoferen
→ Intrinsieke motivatie nastreven	→ Begeleiden in school-en studiekeuze
- DOELGROEP: omvat alle kinderen met sterke cognitieve vaardigheden en/ of sterke schoolse vaardigheden, die al dan niet tot uiting komen onder invloed van niet-cognitieve leerling- en of contextkenmerken. Sterk cognitieve vaardigheden zijn nog **geen garantie voor sterke schoolprestaties**. De ontwikkeling van cognitieve vaardigheden is afhankelijk van oefening, context en persoonlijke factoren ([Model voor talentontwikkeling](#)). Binnen de groep CSF leerlingen zijn de onderlinge verschillen in deze persoonlijke factoren nog erg groot, bv. op vlak van cognitieve vaardigheden, taakgericht gedrag, zelfstandig werken, interesses, motivatie.
- Afname IQ is bewust geen voorwaarde tot deelname. Non-verbale IQ-test niet steeds betrouwbaar.
- Kinderen worden vanaf kleuterklassen gedetecteerd a.d.h.v. observatie, kind- en oudercontacten en signaleringslijsten (zie signaleren en screenen)
- Cijfergegevens evolutie aantal CSF-leerlingen:

Schooljaar	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Jongste kleuters						15 %	13%
1 ^{ste} kleuterklas							7%
Tweede kleuterklas					20%	16%	25%
Derde kleuterklas						9%	26%
1 ^{ste} leerjaar	35%	27%	26%	21%	29%	27%	27%
2 ^{de} leerjaar	26%	26%	28%	20%	25%	37%	26%
3 ^{de} leerjaar	21%	25%	22%	24%	26%	20%	37%
4 ^{de} leerjaar	25%	20%	26%	23%	21%	28%	25%
5 ^{de} leerjaar	21%	29%	12%	29%	15%	22%	5%
6 ^{de} leerjaar	26%	14%	22%	8%	44%	25%	45%

2. Signaleren en screenen-->Signaleren en screenen

Hoe pakken we dit concreet aan bij kleuters en in lagere school?

- We hechten veel belang aan observatie instappers en input van ouders. Vanaf 2024-2025 gaan we bij alle instappers en zij-instromers van start met een omgekeerd oudercontact (eerste 2 weken sept of bij schoolstart). Er is een formulier voor een [omgekeerd oudercontact jongste kleuters](#) en een formulier voor een [omgekeerd oudercontact bij de oudste kleuters](#).
- Leerlingen met een IQ vanaf 130 hoeven zeker niet meer gescreend te worden;
- Leerkrachten zijn zich bewust van de cognitieve kenmerken en de niet-cognitieve kenmerken. Ze zijn vertrouwd met [de 6 profielen](#) volgens [model Betts en Neihart](#) : De zelfsturende autonome II, aangepast succesvolle II, onderduikende II, dubbel bijzondere II, uitdagende II, risicoleerling. Onze leerkrachten maakten een [eigen screeningslijst](#) gebaseerd op deze kenmerken.
- Tot 7 jaar spreken we van kinderen met ontwikkelingsvoorsprong (nog geen CSF)
- We maakten voor signaleren een eigen gestructureerd [stappenplan](#). Door deze stappen te doorlopen houden we rekening met :
 - Intensieve **observatie kind** met Talentenkansenbalans en [observatie gouden weken](#) (eerste 6 weken) wordt mee opgenomen door zorgleerkracht. Kinderen tonen niet altijd hun mogelijkheden in de klas.
 - [Kindtekening](#) laten maken tijdens eerste week school, na 6 weken herhalen. Kans groot dat ze zich aanpassen. Hoe meer details en ruimtelijk inzicht hoe groter de kans.
 - We nemen 2x per jaar [kindcontacten](#). We maakten enkele praatkaartjes voor kindcontacten met specifieke CSF-vragen (doel signaleren, meer info krijgen omtrent sterktes en moeilijkheden...)
 - Info ouders winnen door voor 1ste intern overleg een [brief intern overleg jongste kleuters](#) en [brief intern overleg oudste kleuters](#) te gebruiken.
 - Doorvragen ouders van vermoedelijke CSF-kinderen met specifieke vragenlijsten (Vanuit [oudercontactvragen Knappe Kleuters](#))
 - Doortesten met [extra opdrachten vanuit Knappe Kleuters](#) door zorgleerkracht
- We werken ook met een [Beslissingsboom](#) die leerkrachten helpt voor de verdere ondersteuning van een CSF-kleuter van brede basiszorg tot verhoogde zorg.

3. Compacten en verrijken --> Compacten en verrijken

Hoe concreet aan de slag met schrappen basisleerstof en aanbieden van verrijking

- Waarom compacten?
 - welbevinden: voorkomen van probleemgedrag, demotivatie, onderpresteren, depressie...
 - cognitieve ontwikkeling: aanbieden leerstof binnen naaste zone van ontwikkeling
- Compacten in 3 stappen:
 - Benoemen: Welke doelen zijn reeds bereikt?
 - Bewijzen: via observaties of voortoetsen wiskunde per blok (getallenkennis, hoofdrekken, cijfers), voortoetsen cijfers (3 controledictes per jaar)
 - Aanpassen: schrappen van gekende doelen en verrijking in de plaats
 - Begeleiding plusklas
- In kleuterklassen doen leerkrachten dit zelf. Dit wordt opgenomen in agenda
- Verrijking = vrijgekomen lestijd invullen met leerstof die qua vorm en inhoud aangepast is aan de onderwijsbehoeften van de kleuter in kwestie. Hierbij wordt rekening gehouden met autonomie van het kind en dit binnen de zone van naaste ontwikkeling (verdiepen of verbreden). Bij een goed verrijkingsaanbod wordt nagedacht over de leerdoelen én wordt er rekening gehouden met de leerkenmerken van het kind. Dit is voor elk kind maatwerk, aanbieden en opvolgen gebeurt door klasleerkracht in kleuterklas..
- Goede verrijkingsleerstof:
 - Biedt open opdrachten aan, maar schep duidelijke verwachtingen
 - Stimuleert hogere denkvaardigheden (taxonomie van Bloom)
 - Legt hoog verwerkingstempo op
 - Heeft een hoog abstractieniveau
 - Is bij voorkeur omvangrijk
 - Bevat minimale instructie
 - Bevat hoge complexiteit
- Concreet in kleuterklassen:
 - Hoeken verrijken: opdrachten aanbieden in zone van naaste ontwikkeling
 - Contractwerk in K2 en K3, niet als extra maar in de plaats van herhaling/ dode kringmomenten, onthaal- en wachtmomenten. En NIET vrijblijvend!

4. Psycho-educatie en plusklas -->Psycho-educatie

Wat zijn de randvoorwaarden om CSF-leerlingen of kinderen met ontwikkelingsvoorsprong optimaal te kunnen begeleiden?

- Aanbieden van verrijkingsleerstof binnen zone van naaste ontwikkeling kan NIET zonder psycho-educatieve begeleiding.
- LeerKRACHTige interventies zoals gebruik maken van groeitaal, kansen bieden, geloven in hun kunnen, leertrap, leerkuil, power of YET, model van talentontwikkeling, reflecteren, rolmodel...
- [Mindsettraining](#) en [executieve functies](#) met methodes: [Fixie en Growie](#), [Breinhelden](#) (jaarthemata '22-'23) worden ook in de hele school ingezet.
- Doelen van de verrijkingsklas:
 - Psycho-educatie!!!
 - Contact met ontwikkelingsgelijken en sociale vaardigheden oefenen
 - Mindsettraining, mindsetboekjes aanbieden en bespreken
 - Complexere opdrachten aanbieden
 - Bewust maken van eigen leerproces
 - Trainen van [de executieve functies](#)
 - Intrinsieke motivatie versterken
 - Leren reflecteren
 - Onderpresteren begeleiden
 - Feedback en reflectiemomenten
- We kiezen bewust om naast het compacten en verrijken in de klas, binnen zorg tijd vrij te maken voor de plusklas. Minimaal 1u per week, daarnaast regelmatig projecten of lessen psycho-educatie door zorgleerkracht lager, door klasleerkracht kleuter (met hulp d.m.v. klasovername zorgleerkracht kleuter)
- Procesgerichte evaluatie wordt gegeven tijdens kindcontactjes en oudercontact

CSF-beleid VBS Scheppers Kleuter

Update 19/06/2024

5. Versnellen -->Versnellen

Welk soorten versnellingen bestaan er? Wanneer versnellen?

- Soorten versnellingen:
 - Jaarversnelling, getrapte versnelling,
 - Vakversnelling
 - Vakonderdeelversnelling, versneld automatiseren: (L1 brug febr, L2 tafeltrein nov, L3 cijfers febr, L4 kommagetallen febr)
 - Vervroegde doorstroming, radicale versnelling
 - Meermaals versnellen
- Wanneer versnellen?
 - Compacten en verrijken blijkt onvoldoende
 - Voor elk vak nood aan verrijking
 - Welbevinden niet ok
- Individuele zoektocht met ouders als belangrijkste partner
- Zicht krijgen op sterktes en zwaktes door:
 - [Versnellingswenselijkheidslijst](#) van Project Talent
 - Versnellingswijzer
 - Doortesten LVS /Toeter/Kontrabas/Rekenbegrip...
 - Rekening houden met criteria
- Criteria :
 - Grootte cognitieve voorsprong?
 - Sociaal-emotionele ontwikkeling?
 - Leeftijd kind?
 - Zelfbeeld kind?
 - Werkhouding/concentratie/leerstrategieën/motoriek?
 - Bijkomende leer-of persoonlijkheidsstoornissen?
 - Visie kind/ouders/leerkrachten?
- Wettelijk kader:
 - Beslissing klassenraad geldt
 - Geen minimumleeftijd meer naar lager of voor getuigschrift

6. Professionalisering --> Professionalisering

Welke initiatieven gebeuren er in kader van lerarenteam?

- Gedane acties:
 - CSF-werking sinds 2015 door vaste zorgleerkracht binnen 4-sporenbeleid
 - Carolien Moreel werd gevormd tot expertiseleerkracht CSF, volgde in 2021 t.e.m. 2023 opleiding Lerend Netwerk Project Talent en intussen zijn we zelf een Ankerschool en is Carolien projectmedewerker van het 'Ondersteuningsbeleid voor CSF-leerlingen'
 - Diverse webinars gevolgd en boeken gelezen rond CSF (zie nascholingen)
 - Kernteam gevormd, visie en strategie ontwikkelen
 - Professionalisering team = proces
 - Initiëren (besef urgentie), Implementeren, Evalueren (continu communiceren)
 - Beleidskern opstellen en uitvoeren
 - Implementatie CSF in zorgsysteem Scoodle
 - Vormingen geven rond thema's CSF op PV's en op vraag binnen Scholengemeenschap
 - Collega's workshops laten volgen, boeken laten lezen en begeleiden
 - Met het kleuterteam volledig traject van signaleren doorlopen en eigen signaleringsbeleid uitgewerkt.
- Toekomstige acties: zie [prioriteitenplan 2024-2025](#):
 - Implementatie omgekeerde oudercontacten
 - Inventaris maken didactische leermiddelen rond CSF en verder hierin investeren
 - Op regelmatige basis terugkoppelen naar team (pv...), tussentijds evalueren en bijsturen waar nodig en samenwerken met team
 - Pedagogische studiedag rond hoeken verrijken: olijsten CSF-materiaal en executieve functies
 - Verder inzetten op begeleiding compacten en verrijken in kleuterhoeken, structureel verankeren
 - Verder uitbouwen externe verrijkingsklas K2 en K3 met aandacht voor psycho-educatie
 - Evalueren en borgen van signaleringsbeleid kleuters, inzetten op uitdagend signaleren
 - Taxonomie van Bloom en Denksleutels implementeren in thema's
 - Versneld aanbrengen van cijfers in K2 (waar nodig)

